

Nederlandse kampioenschappen atletiek

1891 - 1915

Introductie

Eind 1889 wordt de Nederlandsche Voetbal en Athletieke Bond (NVenAB) opgericht. In de periode daarvoor bestond er nog geen landelijk of erkend orgaan om de beoefening van atletiek in Nederland aan te sturen. De atletiekbeoefening in wedstrijdverband startte in ons land enkele jaren voor de oprichting van de bond, in 1886. Bij de oprichting van de bond werd summier iets vastgelegd over wedstrijden, kampioenschappen zijn dan nog niet aan de orde. De algemene vergadering van de bond keurt op 3 mei 1891 een reglement goed dat de atletiek regelt. Met betrekking tot kampioenschappen bevat het reglement het volgende artikel:

‘NB. Geene vereeniging of persoon in Nederland is gerechtigd Kampioenschappen uit te schrijven in Voetbal of Athletieken spelen, zonder daartoe van de N.V. en A.B. machtiging te hebben ontvangen.’

Ondanks het nog ontbreken van afspraken over het organiseren van kampioenschappen, is er in oktober 1890 contact tussen de bond en de Amsterdamsche Sport Club (ASC) over het strijden om het kampioenschap van Nederland voor twee loopnummers. De ASC wil het kampioenschap verbinden aan de 1/4EM en de 1EM, de bond ziet liever de 100m in de plaats van de 1/4EM. De twee organisaties kunnen het niet eens worden. De ASC zet door en de bond trekt de handen af van de wedstrijd. Toch wil ik de uitslagen van deze wedstrijd op 11 oktober 1890 op het terrein achter het Rijksmuseum, hier vermelden. Allereerst omdat het de eerste keer is in Nederland dat het nationaal kampioenschap aan de orde komt. Ten tweede omdat het sneu is voor de betrokken atleten, die de dupe zijn geworden van een competentiestrijd tussen de sportbestuurders Bram Dudok de Wit, secretaris van de ASC en Pim Mulier, voorzitter van de NVenAB.

1/4EM 1. Johan Spinks Sparta, Haarlem 56 2/5 2. Otto Traun Sportclub Germania, Hamburg 56 3/5 3. Otto Möller Sportclub Germania, Hamburg 57

1EM 1. Otto Möller Sportclub Germania, Hamburg 5:26 2/5 2. Distance/Chas Peters GenSV Olympia, Den Haag 5:30 2/5 3. Petrus van der Steen HFC Haarlem 5:30 2/5

Omdat in het reglement in de eerste jaren weinig is opgenomen over Nederlandse kampioenschappen, is het in het begin voorgekomen dat buitenlanders Nederlands kampioen worden.

Er is nooit een geslaagde poging gedaan om alle Nederlandse kampioenschappen goed te documenteren. Een goede documentatie van kampioenschappen moet minstens naast de naam van de kampioen ook de bijbehorende plaats en datum bevatten. Een toevoeging van de overige medaillewinnaars, de prestaties en een toelichting wanneer daar aanleiding voor is, vormen dan een document dat meer is dan een nauwelijks te verifiëren, droge statistiek met alleen een jaar en een naam.

Het boek *Gouden Boek der K.N.A.U.* uitgegeven in 1951 ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Koninklijke Nederlandse Athletiek Unie (KNAU), bevat een tabel met de kampioenschappen uit de periode van de (K)NAU. Een aantal kampioenschappen gehouden in

de periode daarvoor verstoppen de schrijvers in de paragraaf over de voorgeschiedenis. Dat doen zij niet met de records. Deze nemen zij wel over van de vorige atletiekbonden. Hun handelswijze is niet consequent en de argumenten om het een wel en het ander niet te doen ontbreken.

Voor de schrijvers van *130 jaar atletiek in Nederland*, een boek uitgegeven ter gelegenheid van het eeuwfeest van de unie, hebben er geen kampioenschappen bestaan voorafgaand aan de oprichting van de unie in 1901. Ze laten hun geschiedschrijving aanvangen in 1870, nemen ook de records op van voor 1901, doch zij laten de kampioenschappen van voor 1901 achterwege. Vanuit oogpunt van geschiedschrijving is het niet opnemen van kampioenschappen van voor 1901 niet te billijken, omdat er voldoende betrouwbare informatie aanwezig is om dat wel te doen. Overigens geldt voor de auteurs van beide boeken dat ze een geringe flexibiliteit aan de dag leggen, door de afstanden in de Engelse maten yard en Engelse mijl van enkele metrieke equivalenten niet op te nemen.

De nationale kampioenschappen in de beschreven periode zijn niet ieder jaar consequent voor alle disciplines gehouden en zijn ook veelal verspreid over datum en plaats. Om een zo getrouw mogelijk beeld te kunnen schetsen hoe men in die tijd met kampioenschappen omging, is gekozen om de weergave chronologisch te laten zijn. Voor statistici mogelijk een gruwel, doch geschiedschrijving is geen statistiek. De weergave van de kampioenschappen is verdeeld over de drie perioden waarin een officiële atletiekbond de regie voerde over de kampioenschappen:

- de Nederlandsche Voetbal en Athletiek(e) Bond van 1889-1895
- de Nederlandsche Athletiek Bond van 1896-1900
- de Nederlandsche Athletiek Unie van 1901-1915.

Het eindjaar 1915 is het laatste jaar van de periode waarover geen jaarverslagen van de bonden beschikbaar zijn. De uitwerking van kampioenschappen in de jaren daarna is een volgende uitdaging.

© Paul van Gool 5 november 2020

Aangepast 19 juni 2025

Kampioenschappen onder de NAB, 1896 - 1900

Rotterdam, Schuttersveld 22 augustus 1896

100m 1. Toekoe Oemar/Anton Cornelis Reidt RC&FC Sparta, Rotterdam 11 4/5
2. Piet van de Rivière AAC 11 4/5 3. George Kelly/Charles Kellenbach ACenVV
Volharding

Amsterdam, 24 en 25 juli 1897

Wandelen van Amsterdam naar Utrecht en via Hilversum terug, ca 85 km

1. George Buff Pro Patria, Rotterdam 10:08:30 2. Frederik Fliegel Utrecht
3. Jan Wensel De Germaan, Amsterdam

Rotterdam, Dordtschestraatweg 8 augustus 1897

10km 1. Arie Hagenaar De Bataaf, Amsterdam 38:59 2. George Buff Pro Patria 39:01
3. Krijn Visser Olympica, IJmuiden 39:16

Den Haag, 3 oktober 1897

1EM 1. Willem de Bie AV 's-Gravenhage 5:06
2. Fast Runner/Gerrit van Assendelft Pro Patria 3. Willem Kielman De Bataaf

Rotterdam, Prins Alexanderpolder 17 juli 1898

1000m clubrace 1. Pro Patria met Choppy/Gerrit van Assendelft, Pim en Général/Louis van Ham 2:53 2. De Germaan met Willem Kielman, Tommy en Germania/Jan Schut
De wedstrijd is op de weg en heeft 1 keerpunt.

25 km Go-As-You-Please race 1. Germania/Jan Schut De Germaan 1:37:06
2. G. Hicketick/George Buff Pro Patria 3. Jacobus Schoub Pro Patria

Baarn, wielerbaan 7 augustus 1898

100m 1. Louis Moreaux EDO, Amsterdam 11 4/5 2. George Kelly/Charles Kellenbach
AAC op 1 meter 3. Herman Snellen Hercules, Hengelo 1/2 meter achter 2

500m 1. Choppy/Gerrit van Assendelft Pro Patria 1:15 2/5 2. Johan van Steenvelt
Quick, Nijmegen 3. Willem Kielman De Germaan

1500m 1. Choppy/Gerrit van Assendelft Pro Patria 4:43 4/5 2. Germania/Jan Schut
De Germaan 3. Johan van Steenvelt Quick, Nijmegen

5000m 1. Germania/Jan Schut De Germaan 17:16 3/5 2. Johan Swets De Bataaf
3. Simplex/Wim Theunissen A.V. 's-Gravenhage

5000m snelwandelen 1. Piet Soudijn Pro Patria 26:20 3/5 2. Pim/Willem Würpel
De Germaan 3. Jacobus Brakkee Pro Patria

Verspringen 1. Willem Hesselink Vitesse, Arnhem 6,10 2. Marten Levendig
De Germaan 5,65 3. Thor ACVSO, Den Haag 5,65

Touwtrekken 4 man 1. AAC Neerlandia, Amsterdam ploeg 1 2. Vitesse, Arnhem met
Johan Schröder en Herman, Willem en Engbertus Hesselink 3. AAC Neerlandia ploeg 2

Den Haag, Sportterrein 15 oktober 1899

100m 1. Hermanus de Bij RV&AV Sparta 12 1/5 2. Edzard (Eddy) Jacob Gelderman
Die Haghe 3. Willem Kielman De Germaan

500m 1. Edzard Gelderman Die Haghe 69 2. Willem Kielman De Germaan 3. Martinus
de Gou Die Haghe

1500m 1. Jan Schut De Germaan 5:00 2. Josephus van Berkum Pro Patria
3. Johan Paulus Hulshof De Promeneurs, Amsterdam

5000m 1. Jan Schut De Germaan 18:28 2/5 2. Frits Reuvers Pro Patria 3. Johan Hulshof

Kampioenschappen onder de NAU 1901 - 1915

De Zweth 24 augustus 1902

200m 1. Martinus Zier Blauw-Zwart 2. Jacobus Johannes (Jacques) Hoogveld UDI
3. Jan Frederik (Jan) Evers UDI

3000m 1. Martinus Zier Blauw-Zwart 2. Roelof Berends UDI 3. Abraham Giezen UDI

Clubkampioenschap 1/2 mijl met drie lopers 1. Blauw-Zwart 10 punten 2. UDI 12 p.

Arnhem 1 september 1902

1/4EM 1. Martinus Zier Blauw-Zwart 71 2. Johan van Steenveld Milo-Leonidas, Arnhem
71 2/5 3. Johan Pootjes Velocitas, Amsterdam 71 2/5

1EM 1. Martinus Zier Blauw-Zwart 6:07 1/5 2. Johan Pootjes Velocitas 6:07 3/5
3. Abraham Giezen UDI 6:13 1/5

Polsstokhoogspringen 1. Dirk Demand RG en SV Hercules, Rotterdam 2. Albert Botesz
Milo-Leonidas 3. Gerrit van 't Clooster UDI

De Zweth 19 oktober 1902

10000m 1. Willem Wouter Wakker De Snelvoeters 2. Jan Ruimers De Snelvoeters
3. Arthur Louis Schoonheijt Blauw-Zwart

40 km snelwandelen 1. Piet Soudijn DWV 2. Johannes Adrianus Boks De Snelvoeters
3. Gerrit van Kleef W.Nzn. Blauw-Zwart

Woerden 31 augustus 1903

10.000m 1. Jan Ruimers De Snelvoeters 2. Fredericus Lindeman DOK, Haarlem
3. Velocitas/? Amsterdam

Arnhem 25 september 1904

1/4EM 1. Jan H.A.W. baron van Heerdt tot Eversberg Den Haag 58
2. Eduw/Evert Koops Sparta, Arnhem 3. Johnny/Jan Evers UDI

Deventer 2 oktober 1904

100m 1. Evert Koops Sparta, Arnhem 12 4/5
2. Gerhard Korteling Geel-Zwart, Deventer 13 3. Johnny/Jan Evers UDI 13 1/5
4. A. Runner UDI 13 3/5

Rotterdam 16 juli 1905

1/4EM 1. Jacques Hoogveld UDI 60 1/5 2. Jan Evers UDI
3. Evert Koops Sparta, Arnhem 4. G. van Herwaarden WRenAC, Woerden

1EM 1. Arie Vosbergen Pro Patria 2. Bram Evers UDI 3. Jan Ruimers Pro Patria
4. Antonij Dufrenne UDI 5. Willem Slee UDI

10 km snelwandelen 1. Jan Ruimers Pro Patria 57:37 2/5 2. Piet Ruimers Pro Patria
3. Jo Goetzee Pro Patria 4. Gerard Slee UDI

Clubkampioenschap 1. Pro Patria 2. UDI Uitslag na loting.

Amsterdam 27 augustus 1905

1000m 1. Jan baron van Heerdt tot Eversberg Den Haag 2. Bram Evers UDI
3. Jan Ruimers Pro Patria

Deventer 10 september 1905

200m 1. Jacques Hoogveld UDI 25 4/5 2. Willem Kramer AC Victoria, Arnhem
3. Jan Evers UDI